

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школски Листа“ у Сомбор.

Бр. 5.

У Сомбору, 10. Маја 1885.

Год. XVII.

ШКОЛА И ВИД ДЕЧИЈИ.

Сада се већ зна, да свака школа више-мање уди виду дечијем, и да вид све слабији излази, што ко дуже школу полази. Мерењем дознало се, да и у најзгоднијим сеоским школама буде по 1—2% деце кратковиде, у варошкима буде их до 6%, у нижим разредима средњих школа, гимназија и реалака до 20%, а у вишим разредима и преко 60%.

Ово зависи поглавито од видности у школи, а ово од различних околности школске собе. Најјаче је ово слабљење вида у оним собама, у којима нема zgodних ни довољно удешених прозора, и у собама при земљи па у тесној улици, и међу високим кућама, које прече приступ сунцу. Нема сумње, да су овом много криви учитељи, који при првом писању дечијем немарно гледе децу да преко више сагну главу, али је поглавита кривица на соби: јер што је мање видно, то морају деца да принесу очи ближе артији по којој пишу, па кад то сваки дан чине, а оно се кроз дуже време као укалупе очи на ону близину, и тим умахну и изађу слабог вида и кратковиде.

Да би се злу овом доскочило иште се поглавито следејуће: Да су школске собе потпуно видне, и само да не упиру сунчани зраци деци у очи ни у књиге и артије. А да би се тачно знало кад је то потпуно видно, имају данас за мерење одређене писменске таблице са више различних величина писмена, па чим се одређена писмена јасно не виде, одмах се престане са оним радом школским, за који треба јаче видности, као писање, цртање, писмени рачун, вез, шав, па макар по распореду часова баш то било на реду, и предузимље се следејући по распореду рад, а да се онај надокнади у виднијем часу.

За то се даље иште: да се пише, црта и друго таково ради од 9—10 сати, с тога, што је тада видније него пре тога, а очи у деце још нису уморене гледањем, ни леђа седењем, те могу још и леђа да се држе усправо, да не падају груди на трбух, које јако пречи дисање и уди здрављу а смета и писању.

С тога се даље иште: да се школски предмети тако распореде на часове, да се никако очи не напрежу по два часа једно за другим писањем, цртањем, писменим рачуном, читањем

и др., ни зими први час с јутра и последњи по подне. Још се иште: да се не да деци ни код куће таки рад, који мори очи као што су предпоменути радови, ни у тамној соби, ни седећи, ни ходајући на сунчаном месту, особито испод дрвета где трепће лист и сен, или дрхће књига у руци као возајући се на коли, а још горе је то радити у сумраку или при слабом осветлењу.

Даље се иште: да су у школским књигама слова покрупнија: најмање 1.75 мм. висока и 0.25 мм. дебела, а врсте у књизи да нису дуже од 10 цм. и да немају више од по 60 писмена; и иште се, да су слична писмена тако направљена, особито у танким потезима, да се јасно разазнају н пр.: **н и н**, **с и е**, па то и на дуварским таблама и мапама.

Поглавито се иште, да је писаћи материјал удесан: за то, да се обичне црне камените и плехане таблице избаце из школе, јер уде виду, и на место њих да се узму нове беле таблице, или да се уче деца одмах с почетка писати на артији плајвазом новим машинским, којем не треба резања. Исто тако да се избаце из школе све оне артије за писање цртање, рачун, које имају бојадисане плаве ил црвене тачке и особито унакрсне линије, ал и црних линија да је што мање; а артија да је чисто бела ил тек да се опажа да је жућкаста, и никако да се не сијају ни артије, ни таблице, ни табле да неби бацале присена; мастило да је црно, а ни пошто црвено, и пера да су витка; па артија да стоји косо, и писање да је покрупније, и што су деца млађа или слабија вида, та да седе на виднијем месту.

Уз то да се строго пази на децу, да ни у школи ни код куће не седе погнуто при писању, цртању, везу и т. д., него да седе сасвим управо, да су им при седењу леђа до горе наслоњена тако, као да би јастуком била углављена; књига или артија да стоји за целу дужину руке даље од очију, а на полици 45° косине, и полица та да је 3—4 цм. виша од лакта при спуштенима уза се рукама; обе руке да су наслоњене на ту полицу до близу лаката, и лева да држи књигу, ал не оно, што се чита ил преписује; табани да су целом дужи наслоњени на даску табаницу; а предњи руб седала, било клупе ил столице, да за 4—5 цм. подилази под горњу полицу. Само тако се може сасвим усправо седити. Ради усправог седења треба да има свака школа неколико справица, које држе децу при писању усправо, да се не могу сагнути. На 50—60 деце доста је 5—6 справица а ове су јефтине.

Најпосле се иште: да се при сваком том раду, писању, цртању, везу и т. д. и код куће као и у школи на часке одмара; и да је што мање тих радова, где се мора на близу гледати, и да их је особито код најмлађе деце најмање; и да се што чешће вежбају очи у гледању надалеко; и да се и у свему осталом чува здравље што боље може, а очи да се тако негују, да би могле и у незгодним околностима што више рада издржати.

У погледу оних озго поменутих таблица за мерење видности школе као и снаге вида у деце, има их различних. Данас се држе Јегерове и Снелове да су најбоље. По овима треба да је у школи и на најдаљем од прозора месту толико видно, да може дете здрава вида читати писмена бр. 1. Таблице ове могу да начине учитељи и сами по тој прегледалици; ал најбоље је мерило здраво око само, од којег се иште, да на 30 цм. далеко чита најситнија писмена у школским књигама. Мерење ово предузима се од 9—11 часа пре подне и то на 6 метара далеко од прозора.

Мерењем овим дознало се, да сеоска деца боље виде него варошка, и планинци боље виде него они из равнице.

Данас се иште од учитеља, да бар два пут у години преме мере снагу вида у деце, па не само да према томе сву децу која јаче почну слабити видом преместе на место видније, и да мање наваљују на њих оним радовима којима се очи јаче напрежу; него да то одмах саопште и родитељима, да би и ови код куће чували дете, да оним радовима не кваре вида и већма, а поглавито и зато, да би за рана потражили и лекарска савета и помоћи, док није овај најскупоценији дар, вид, сасвим остао умахнут.

ШТА СЕ ИМА РАДИТИ ДА НАМ ШКОЛЕ БОЉЕ НАПРЕДУЈУ.

(Продужење из броја 2.)

Уз наставу у матерњем језику учитељ има брижљиво упућивати своје ученике у основима граматике србске, употребљујући при том строго развијајући наставни начин а клонећи се сваких научних одредаба и правила за учење на памет. Деца не требају никакве књиге за учење граматике, него нека их учитељ у говору упознаје са простим реченицама, па нека такве реченице за углед напише на табли, а ученике нека упуту, да погађају, о коме се у реченици дотичној говори, и шта се изриче. Упознавши децу са реченицом простом и њеним саставним деловима, учитељ нека очигледно научи децу познавати и разликовати најнуждније речи, које показују имена људи и ствари, и њихове радње, и речи којима се означава какве су ствари. — Затим се мало помало просте реченице разширују са предметом, значењем, и околностима места, времена, начина узрока, а уз то се уче познавати и употребљавати и остале врсте речи, као и мењање глагола и распознавање падежа код именица и придева. У обште ваљало би да учитељи наши много већу бригу полажу одсада на наставу у граматичи, и на употребење разумног и најновијег начина у језикословној настави.

Учитељ нашега времена мора исто тако својски и неуморно настојавати, да наставу у рачуну предузима са својим ученицима у свима разредима постепено и развијајућим начином уз

употреблење учила у нижим разредима, као што су коцке, пругићи, рачуналке особито руска и борне-ова, и рачунске таблице, међу којима су најважније песталоцијева и питагорина. У старијим пак разредима највише ваља настојавати око тога, да се ученици са уобичајеним новцем и мерама упознају, и да умеју самостално, смислено и точно рачуне, у животу практичном потребне, израђивати.

Да би се земаљском закону колико је могуће одговорило, а и захтевима грађанског живота за доста учинило, мора се у србским школама у троједној краљевини учити још читање и писање србско или хрватско с латиницом, а у угарској мора се учити и мађарски разумевати, говорити, писати и читати; на пошто је то са великим тегобама скончано, особито у местима, где се мађарски слабо говори, то држим, да би се учење немачког читања и писања из србских школа у угарској, или савим изоставити, или само на најстарији разред неких варошких школа ограничити морало.

Са тих истих тешкоћа, које проузрокује деци србској учење мађарског језика, мора се и настава у реалијама, у цртању и у геометрији у нашим школама очигледно и уз читанке предавати и особито у школама са једним учитељем веома ограничити. У опште клонити се ваља сваког претоваривања, и разликовати ваља при настави главне и важне ствари од побочних успоредних и такових, које се и доцније могу научити, ако је само добра основа у народној школи положена.

Ово што до сада у кратко споменуемо, сачињава језгру наставничкога рада учитељевог у народној школи, и у колико се све ово тачно, савестно и методички ради, у толико се само може школа у обзиру на наставу ваљаном и напредном назвати.

Но да би и правог унутарњег напредка у школи било, нужно је још, да учитељи највише старања полажу око доброг васпитања младежи, не само наставом и науком, него и добрим школским редом и заптом, употребљујући при овоме, што је више могуће, блага средства: савете, поуке, опомене, а клонећи се сваког суровог према деци поступања и оштрих телесних казни, са којих могу доћи и нехотице у омразу са дечијим родитељима, а често и у друге неприлике пасти. Више непосредног надзора око деце, у школи, при одморима, игри и у цркви; и више заузимања око васпитања њиховог и наставе, па ће све мање требати школских каштига!

Стари наши учитељи велику су бригу полагали око тога, да на своје ученике пазе, и да их пристојности и благом обичају у школи, у цркви, на дому и на улици привикавају. О томе је писао мудри Доситеј своју „Христовитију.“ О томе су писали: Теодор Јанковић Миријевски и некадашњи заслужени учитељ пештански Косма Јосић, „Правила благопристојности.“

То смо ми старији људи за својега детињства пре четрдесет и педесет година у србским школама под насловом: „Руководство к благопристојности“ писали и на памет учили, и по тим се правилима точно владати морали.

Па слободно се и без увеличања рећи може, да су се деца школска у оно време пристојно и лепо владала. — Зар неби то могло и сада бити?

Доиста би желити било, да се и у садашњој школи нашој на правила пристојности и на благи обичај својски пази, као што је то и наредбама високог школског савета прописано, и у читанци за трећи разред јасно изложено. Народни учитељи треба да за једну од првих својих дужности сматрају омилење благога обичаја међу децом, и да својски и неуморно настоје: да им се ученици добрим владањем у школи и у цркви, у игри и у говору, на улици, особито кад у реду у школу у цркву и из школе иду, и на дому родитељском одликују од оне деце што у школу неиду; да родитељима, свештеницима, учитељима и старешинама отлају поштовање, а међусобом да се пазе као браћа и сестре, те да тако одрасту на радост својих родитеља а на дику школе и учитеља свога. Особито је нужно да млади наши учитељи чувају децу школску од псовке и употреблења гадних речи, — које су се на жалост сада међу децом и људма јако уобичајиле, — и од пушења, које све већма маха отима код данашње мушке младежи наше, па већ и код саме школске деце.

(Свршиће се.)

ДЕЦА КАД ИЗ ШКОЛЕ ИЗИЋУ.

Нема ваљда учитеља, који би пустио ђаке своје из школе, а да их не би испратио овим стереотипним речима: „Мирно идите путем! Свакога смерно поздравите! Код куће слушајте своје старије!“ Па ипак шта се збива на улицама после школе? Ваља само поћи за децом кад иду из школе, па ће се видети, колико је њих послушало учитељеве речи. На једном крају исповрзао се бој, те настала вриска и писка; на другом крају јури улицом мноштво ђака и подигли читав урнебес за каквим „верглашем“, медведаром или пијаним човеком. Ако је пао снег, овде се једна поворка груди; тамо се неки малиша прућио, раширивши руке по снегу, те „прави чојека“ и тако даље. Људи се чуде толикој вици и довикују деци: „Зар вас тако учи учитељ?!“ Нису ретки случајеви, да повелики ђак прође мимо стара човека, па му не ће капе да скине, не ће да му се уклони с пута или избаци пред њим какву ружну реч. Доста пута то даде повода те когод рекне: „Зар си то у школи научио?!“ Дакле учитеља и школу криве обично људи, ако се ученици изван школе не владају по закону и наредбама учитељевим, које учитељ толиком живошћу сваком приликом наглашава.

и понавља. Па да ли учитељ и школа тај прекор заиста заслужују, и како би се дечије владање на улици дало поправити?

Учитељ, који у школи упућује ученике своје карактерним сликама из св. писма, примерима из дечијег живота и из читачких чланака на све оно, што је школи задатак као заводу за васпитавање, — учинио је своју дужност. Он може бити задовољан ако види, да су му ђаци пажљиви, побожни, марљиви, учтивви и ако у школи вољно врше његове заповести. Али он не може и не сме бити равнодушан према владању њихову ни онда, по што пређу преко прага школског или кад иду од куће у школу. Разуме се само собом, да садашњи учитељ не може бити оно, што је у Римљана био педагог: вођа (роб), који је водио децу у школу и из школе, и пазео на њих, да им се што на путу не догоди. Дужност такога педагога примили су на се, као што је природно, дечији родитељи са свом домаћом чељадом. Учитељ пак дужан је својски потпомагати их, да се потпунце врши закон, који говори о владању ученика изван школе. То може бити овако. Родитељи знају у колико се сахата почиње и свршава настава, знају и то, за које време дете њихово може доћи из школе кући; не дође ли на време, они ће га питати, где је било, и ако је оно узрок, што није раније дошло, родитељи нек на послетку, употребе дисциплинарна средства, која учитељ не сме употребити ни онда, кад му се ваља бранити од посве рђава детета, као што се недавно збило у Цислајтанији, где је неки ђак ујео учитеља за прст, кад га је овај хтео да извуче из скамије и по што је учитељ ђака за то ћушио, на тужбу родитељску, учитеља је казнила власт, што је употребио телесну казну. Где ђаке такога кова родитељи узимљу у заштиту противу учитеља и где они овога последњег још и на суд потезу, место да су му захвални, што им жели дете да поправи — ту не може бити ни говора о моралном васпитању, нити се ту може одржати морална важност учитељева. Само потпомажући школу у њезином послу моћи ће родитељи очекивати од учитеља, да очисти рђу и опачину с детиње душе и да га спреми за врсна грађанина у потоњем животу његову. Оцеви и матере и сваки онај, који очекује, да сама школа ради око моралног васпитања дечијег, врло су неправични и желе оно, што је немогуће; они не треба да смеђу с ума, да школа није само завод за васпитавање, него и завод за учење. Родитељској кући остаје много више времена за васпитавање својега порода по школи; јер деца проведу седам пута више времена код куће него у школи с учитељем. С тога се због престапа дечијих изван школе неосновано коре учитељи. Сваки одрастан члан нашега друштва ваља да сматра дужношћу својом изправљати дете, које би, отишавши испред ока учитељева, понашало се непристојно и противно законима школским. Ми се, истина, можемо похвалити данас многим напредцима културним, али, што

се тиче моралног напретка у опште и на по се у подмладку нашем, рекли бисмо, да назадујемо све то више и да нас примери из повеснице старинских народа у многоне застиђују. Бацимо само поглед на листове јелинске повеснице, па ћемо видети с коликом су озбиљношћу у њих старији потпомагали васпитавање омладине свуда и на сваком месту. За то се међу њима и могло догодити, да је неки Шпартанац у друштву рекао, да он не би седео тамо, где не би имао прилике, да коме старијем своје место уступи. Камо лепе среће, кад би наши родитељи и деца им у томе примеру нашли поуке!

Вл. Красић.

СЕДНИЦА ВИС. СРБСКОГ НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА од 30. Марта 1885.

(Свршетак)

Поводом тим, што је местни одбор у Сентомашу прошле године Е. Шк. Одбор Бачки молио, да се учитељи који служе од пре 1871. године неприморавају ићи на течај мађарског језика, пошто их закон на то не веже; иште исти одбор упутство, како се има у будуће поступати, кад кр. државни школски надзорници позивају учитеље на тај курс. Пошто се из прикључене изјаве краљевског школског надзорништва бачког саопштене јасно види, да исто надзорништво није учитеље приморавало на полазак горњег курса, него је само саопштило да би желити било, да они поменути прилику употребе за учење мађарског језика; то молба сентомашког школског одбора налази решење у овој изјави државног школ. надзорништва.

Е. Шк. Одбор Бачки није могао до сада извештај о стању школа за 1883—4. годину поднети, пошто се многе црквене општине нису позиву истог одбора досада одазвале. Поново имају се пожурити Е. Школ. Одбори и дотични епархијски референти, да потраживане извештаје о стању вероисповедних школа за 1883—4. као и десетогодишњи преглед школскога стања што скорије поднети не пропусте.

У спору врањевачких учитеља ради награде при сахрањивању, решено је, да се прво решење Е. Шк. О. Темишварског потврди и по томе наређено, да учитељ старијег разреда прима награду, пошто његови ученици при пратњи појањем учествују, и пошто њему у дужност спада, да децу за појање у цркви и за облачење приуговљава и појањем децијим управља.

Е. Ш. О. Темишварски подноси поново списе тичуће се истраге противу М. Ж. уч. у Срб. Ч. као и пресуду, којим се исти због тешких преступа на губитак места осуђује, са изјавом да је пресуда дотичном учитељу међутим публикована и доставља уток, који је овај у своју обрану уложио. Пошто је ствар ова поново у претрес узета, школски савет решио је, да се казна губитка места за овај мах замени са најстрожијим укором, који се реченом учитељу за преступе његове издати има

WWW.UNILIB.RS тим, да ако се он не буде у будуће поправио, то ће првом приликом из службе учитељске одпуштен бити.

Пренис записника Е. Ш. О. Будимског узима се на знање.

Такође на знање се узима извештај управе учитељске школе сомборске о владању и успеху ученика и на посе народних стипендиста за прво полугодиште ове школске године.

Преко управе учитељске школе горњокарловачке поднешена молба Јована Поповића бившег ученика првог разреда гимназије сарајевске, ради ступања у исту учитељску школу не прима се, пошто проситељ нема прописаних за примање наука. Саопштено од исте управе иступање Андрије Дрњакковића из завода, узима се на знање; накнадно достављене истом управом сведоче приправника Андрије Драгутиновића и приправнице Емилије Арловљеве нађене су за уредне, а примање Милана Попића у други разред тамошње учитељске школе неодобрава се, пошто је исти прошле године први разред приправнички у Сомборској учитељској школи са славим успехом учио и неуредно се владао.

Е. Ш. Одбор у Темишвару доставља основно писмо и нацрт уредбе за общеплезно заведеније супруга Кузмана и Ане Рацковића из Вел. Кикинде. По гласу тестаментa свога покојни Кузман Рацковић оставио је 60.000 ф. на завод за васпитање девојчица србских православне вере, са изјавом, да извршитељ опорукe његове г. адвокат Максим Лудаић има по савести својој статут за горенаменуто заведеније саставити, што је овај и учинио, изложивши обширан нацрт уредбе за вероисповедну србску висшу девојачку школу, која би се по образцу постојећих србских висших девојачких школа у Великој-Кикинди под горенаведеним именом из зкладе Рацковићеве основати имала, и стајала би под непосредним надзором патроната од свештенства и црквене общине велико-кикиндске изабраног, а под највишом србском православном школском власти.

Школски Савет пропративши по предлогу г. главног школског референта горњи статут и нацрт за уређење общеплезног заведенија Рацковићевог, враћа га преко Е. Ш. Одбора темишварског извршитељу опорукe Рацковићеве г. М. Лудајићу с упутством, да нов краћи и опредељењији статут и нацрт што скорије сготови и одобрења ради овамо поднесе.

Србска црквена община у Панчеву уз квалификациону таблицу проситеља на упражњено учитељско место у висшој дев. школи тамошњој, подноси записнике о избору Ђорђа Бекића за учитеља исте школе.

На образложени предлог г. главног школског референта, да се избор овај непотврди и да се нов избор одреди, стави г. Светислав Касапиновић члан Школског Савета против предлог, да се избор Ђ. Бекића потврди. По дугом саветовању приступи се гласању и већином гласова усвојен буде предлог г. главног школског референта.

Г. Јован Поповић управитељ више девојачке школе у Панчеву подноси оставку на управи, пошто је то место са великим трудом и одговорношћу скопчано и пошто је он са многим часовима школским обтерећен. Оставка се ова засада неприма и поменути г. управитељ упућује се, да до краја ове школске године и до попуњења упражњеног професорског места управу завода води.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

На поновљену молбу госпође Персиде удове Стојичића, матере покојног Стевана Стојичића бившег наставника више девојачке школе панчевачке, да јој се у накнаду укупних и других трошкова даде тромесечна посмртнина од плате покојникове, поново се препоручује вис. Саборском одбору, да ову са доказима снабдевену и праведну молбу уважити изволи.

На молбу местног школског одбора у Сомбору, решено је да се Јовану Благојевићу учитељу висше девојачке школе сомборске изда декрет.

Предузет је и утврђен прорачун просветни за 1885. годину, из којег се види, да се на све просветне потребе народа нашег из клирикалног фонда троши ове године околу 60.000 форинти.

Услед утока Е. П. учитеља у М. против решења Е. Ш. О. Темишварског, којим се он без своје кривице и против своје воље премешта са свога места, решено је, да се обустави извршење дотичне наредбе у погледу на поцунење упражњеног места учитељице у Меленцима, и да се поново изишту сви овопредметни списи од Е. Ш. О. темишварског.

На поновљену молбу неколико ербских становника у Печки, да се уклони тамошњи привремени учитељ Л. Р. који на саблазан народа служи, упућује се Е. Ш. О. темишварски, да стечај на учитељско место у Печки отворити и по извршеном избору исто место с намештањем оспособљеног ербског учитеља стално попунити има.

ИЗВЕШТАЈ

о раду поджупанијске учитељске скупштине вировитичке.

(Свршетак.)

Известитељ Шестак напомиње, да ће заговарати науковну основу онакову, какова и јест, само ће нешто у читанкама преместити, јер кад би поједине предмете морао образлагати, то би се веома отегло; с тога вели да су сви предмети, који су науковном основом зајамчени, оправдани. Он прелази одмах на читање резолуција и специјалну расправу; а по окончању исте буду следеће резолуције примљене :

I. „Сви науковном основом установљени за школе са три учитеља предмети имају се придржати, те се ниједан испустити не смеје, а да се васпитно обучни циљ народне школе не промани.“

II. Градиво науковних основа прописаних наредбом од 24. колозова 1875. бр. 2949. непреобтеређује школску младеж.“

III. Да се ипак градиво, што у основи, што у читанкама лакше обрадити узмогне, ваља га ради лагљег прегледа и сватљивости по могућности стегнути, нуждно додати, дотично преметнути из нижега у виши разред.

а) Словница. Разреди глагола у III. разреду испадају. Замена времена и начина из читанке за IV. разред одлуком учитељске скупштине гр. поджупаније вировитичке од г. 1882 нека се испусте.

б) Рачунство, писмено рачување са простима сломцима нека се из IV. разреда испусте.

в) Земљопис. Земљописна математична штива: 54. 57. 58. III. читанке нека се употребе уз 58. штиво IV. читанке.

д) Повест. I Штиво 94 III читанке има се спојити са 61. 63. 64. 68. 69. 70. штивом IV. читанке у два штива, међу која ће се по хронологији 66. штиво (IV. чит.) уврстити.

II. 60 штиво IV. чит. нека се спомене у 55. штиву исте читанке.

III. Штива 75. 76. 77. 78. IV. читанке, која говоре о домаћем уставу, праву и дужности грађана, нека се сходно стегну и прекроје према сватљивости школске младежи.

е) Природопис. Градиво за III. читанку (животињство нека се приреди овако: 102 штиво: Пас (његове рођаке само споменути); 104 штиво: Ласица и твор; 105. штиво: Крт и јеж; 108 штиво: Миш и зец; 113. штиво: Коњ (његове рођаке само споменути); 111. штиво: Овца (споменути све двопацкаре); 115 штиво: Кокош и кокошар (споменути све користне домаће птице и грабилице); 124. штиво: Жаба. — „Хрушт жижак“ ово се штиво има уврстити. — 114. штиво: остаје као завршетак уз опетовање проученога градива. — Изгустити би се имала штива: 101. 103. 107. 109. 114. 116. 118. 119. 121. 125. 126. 127. 128. 129. 131. 132. 133. (неспоменути штива остају). Билинство остаје непромењено.

Градиво за IV. читанку нека се приреди овако: Животињство 80. штиво: Домаћа мачка место „Лава“, који се с њом само приспособити има уз напомену осталих мачака; 81. штиво: Јелен место „Соба“, соб се има са јеленом приспособити; 82. штиво. Говеда место „Дево“, а дево нека се са говеди приспособити; 83. штиво: „Свиња“ место „Слона“, а слон нека се са свињом приспособити; 84. штиво: „Кит и делфин“ (заједно у једно штиво); 86. и 87. штиво остаје; 89. штиво: „Гуштер“, уз приспособу са крокодилем; 90. штиво: „Змије“, остане, само се имају добро разликовати отровнице од неотровница; 91. Под насловом „Рибе.“ Нека се спомену домаће и морске рибе; 95. „Свилена буба.“ Овде се спомену гусенице и важнији лептири. 98. „Преглед животињства.“ Има се наново уврстити те спојити са садашњим насловом 98. штива

Одлазала би штива: 85. 88. 91. 92. 93. 94. 96. (98. старо).

Билинство, остаје. Рудство. 110. штиво: „Креда“, нека се споји са 153 штивом III. читанке „Вапненац.“ Остало све остаје.

ф) Физика III. разреда остаје непромењена. Физика IV. разреда 123. и 124. штиво спојити у једно; 125. 126. и 131. остаје. Изгустити се штива: 119. 129. 130. Сви остали предмети основом означени остају нетакнути, а у читанка неспоменути штива имају се придржати.

За тим на говорницу ступи г. Тома Лукачевић да извешћује за школе на којима раде четири учитеља. — За генералну расправу рече одприлике ово: Ја сам заговарао увек основу а браним и сада; у својој расправи предложио сам мале преинаке, метно сам спрему помоћнијех глагола у словницу II разреда, из словнице IV разреда испустио бих: замену времена и начина, те многостручно састављење изреке.“ Нека би штива скратио а нека испустио. Но док су први известитељи толико поизпуштала и променили, одустајем ја од предлагања, да се и даље што из читанака брише.

По том се прешло на специјалну расправу, те известитељ прочита редом резолуције, од којих по довршеној дебати буду следеће примљене:

I. „Садања науковна основа непреобтерећује својим садржајем школску младеж, само ваља учитељу учевно градиво методички удесити према сватљивости гојенаца.“ — II. „На страни 290. читанке за IV. разред нека се испусти тумачење многостручно састављених изрека.“ — III. „Замена времена и начина на страни 302. 303 и 340. има посве отпасти.“

Овим би решено питање, које је по високој кр. зем. влади скупштинама на расправу задано; и потом изабере скупштина чланове за поджупанијски школски одбор, у евентуалну земаљску скупштину и у одбор за приређење питања и програма за идућу поджупанијску учитељску скупштину.

После тога спомену г. надзорник обште мане што их је пригодом прегледања школа опазио, стављајућ сваком учитељу на душу свето звање његово, те позва свакога да савестно, ревно и тачно своје дужности у сваком погледу врши.

За овим се прешло на практична предавања, те је најприје г. Васа Доић предавао о пчеларству. Предавање је било очигледно, при ком се предавач са 4 узорка (модела) Берзонових кошница са покретним сањем служио, и са једним пуним и једним празним оквирићем и стакалцем чиста меда. Предавање је скупштину особито задовољило и многи чланови честиташе г. Доићу, дочим један изговори следеће: „Ја налазим особито задовољство у лепому предавању а још веће у раду г. Доића. коме ја често присутствујем. Његовим поступком могу се деца за кратко време о умном пчеларству доста обучити. Желио би, да се сва браћа учитељи у г. Доића угледају, неби ли рационално пчеларство у народу разгранали, које би му без великог труда и трошка лепу корист носило. Дао Бог, да се уреде већ једном школски вођњаци, па ће се и пчелињаци у њима држати моћи. Примам са признањем и хвалом предавања, кличућ г. Васи Доићу Бог да га поживи!“

Затим устаде г. председник и рече: „Г. Доић развио нам је живом речи и зорно умно пчеларство, што побуђује вољу на пчеларења. Ово предавање је од велике важности а можда и користи. Нека ниједан учитељ не жали трошка оваке кошнице себи набавити, јер му неће од штете бити; имати ће материјалну корист, коју му је и висока влада допитала; а од ове још већу моралну, коју сваки етичан човек већма него првуштује. Лено је кад се обштана са својим учитељем хвали и поноси, а још по њега лепше, кад се иста свог учитеља угодно сећа, те кад је с његова деловања плодносна постала. Пчеларство у почетку кошта, ал се исплати набрзо. Који неби могао трошка сам смоћи, нека се уљудним начином обштини обрати за набаву пчелињака, и уверен сам, да ће онај учитељ, који је у обштини обљубљен и уважен, бити задовољен. На свршетку ми је рећи, да је г. Доић показао, да је пријатељ пчеларства, те да му је предавање хвале вредно.“

На последку ступи на позив г. председника г. Пессерл да предаје о вођарству, који је такођер предавање лепо развио, те му скупштина са „хвала“ признаде.

Практично предавање г. Михалића ради недостатка времена, није се могло саслушати.

Затим закључи г. председник овогодишње скупштинско заседање са врућом жељом, да се и до године срећно, здраво и задовољно опет састанемо. Скупштина захваљујућ на његову неуморну раду кликну : „Живио на корист народне просвете !“

У Добровићу дне 7. новембра 1884.

О. Зјалић,
скупштински церовођа.

СОФИЈА ЧОНИЋА РОЂ. МИЈИЋЕВА,

добротворка приправничке младежи.

Добра ова старица, — установитељка задушбине, о којој је у бр. 16. „Школ. Л.“ од прошле године споменуто, — преселила се у вечност у недељу 28. Априла у Сомбору у 80-ој години живота свог.

Она је за вечити спомен свога јединца из првога брака Станка Пелагића бившег извртног ученика будимске реалке, који је у Сомбору пре 24 године преминуо, оставила 3000 форинти као стипендијску закладу за питомце србске учитељске школе сомборске. По њеном казивању покојни Станко Пелагић пред смрт своју рекао је матери, да би желио цело имање своје оставити на оснивање закладе за подпору србаља ћака; но како је он малољетан умро, и није могао имањем располагати; то је оно припало породици Пелагића. Али добра мати Станкова решила се да последњу жељу свог јединца ипак испуни, те је све, што је имала свога, жртвовала цркви, школи и народу србском. По савету свога духовника бившег проте сомборског, а садањег преосвештеног епископа темишварског Георгија Бранковића, установила је она горепоменуто стипендијску закладу за мушке питомце србске учитељске школе сомборске, који се отликују примерним владањем и врло добрим успехом у наукама а особито у црквеном појању. Осим тога је она 500 ф. оставила цркви сомборској, као закладу за држање службе Божије и парастоса за душу и спомен сина јој Станка на дан смрти његове 6. Октобра сваке године. Обе су закладе фундовнички прибележене на земљу овде у Сомбору, која је сада имовина г. А. Коњовића учитеља брестовачког.

У понедељник 29. Априла уз свечани сировод, при коме су учествовали сви приправници и приправнице са својима професорима, родбина покојничина и многи прост народ, сачрањена је ова редка добротворка приправничке младежи на сомборском успенском гробљу покрај јединца свога. После свршеног укупног обреда је управитељ србске учитељске школе сомборске над гробом покојничиним изговорио неколико речи у спомен и похвалу врле и родољубиве покојнице и њенога рано преминулог сина Станка, којих ће имена остати вечито записана у споменици србске учитељске школе сомборске.

Дај Боже, да пример ове просте србскиње послужи за углед имућним члановима народа нашег, па нека од имања свог прилажу на подпору сиромашних питомаца србских вероисповедних учитељских школа, који се за службу цркви, школи и народу свом спремају!

Такове задужбине су нама данашњим даном, и најнуждније, и по напредак народни најкористније.

Нека је дакле слава покојним добротворима народним Станку Пе-
лагићу и његовој мајци Софији Чонића!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(*Број србских вероисповедних школа и учитеља*) Као што из поузданог извора дознајемо у обсегу карловачке митрополије има сада 237 србских вероисповедних школа са 321 учитеља, од ових има у архидијези 15 школа и 27 учитеља; у бачкој дијецези 74 школе и 109 учитеља; у пакрачкој се налазе само 2 вероисповедне школе са толико учитеља, у горњокарловачкој има такође само неколико вероисповедних школа; напротив у темишварској и у будимској дијецези све су србске школе вероисповедне. Јамачно ће још толико и више србских школа бити у Срему, Славонији и бившој Угарској и Хрватској граници, које су усљед тамошњих школских прилика покомунале.

(*Пример за подражавање.*) Из Арада нам јављају, да је тамошња србска црквена општина купила од текелијног фонда две куће покојнога Саве Текелије, једну велику покрај цркве, у којој је славни Меценат србски живио, и другу мању. Те две куће носе годишње 5000 форинти дохода, и кад се куповна цена исплати, онда ће се сав чист приход употребљавати на плаћање свештеника и учитеља православних србских вероисповедних школа у Араду.

(*Испити за учитељску службу у грађанским и вишим девојачким школама у Хрватској*) држаће се у Загребу ¹⁰/₂₂. Јунија о. г. Кандидати, који желе такав испит полагати имају поднети биљеговану пријавницу председништву испитнога поверенства (у кр. реалци загребачкој) до ³/₁₅. Јунија. Тој пријавници има бити приложена: 1. Изјава из које скупине предмета кандидат жели испит положити; 2. Опис живота и начин образовања кандидатовог; 3. Сведочба о оспособљењу за учитељску службу у народној школи или сведочба о свршеној с добрим успехом великој гимназији или великој реалци; 4. Кандидати оспособљени за учитељску службу у народним школама имају доказати, да су најмање једну годину на јавној школи службовали или се иначе учитељском струком бавили, а 5. Кандидати са гимназија или реалака имају поднети сведочбу о физичком здрављу издану од лечника, који је у јавној служби и сведочбу препарандије о практичном течају.

(*Србска црква. општина у Г. Карловцу*) слави 9. Маја о. г. стогодишњицу храма св. отца Николаја. Том приликом после службе Божије иде литија из цркве у школу, где се отвара „спомен плоча“ Симе Скелећића главног оснивача србске школе у Карловцу и чита се именик црквених и школских добротвора са благословом црквеним. За тим је слава у народном збору а у вече беседа.

(*Наименовања.*) Г. Аркадије Вуковић бивши учитељ у Панчеву наименован је за учитеља у Томашевцу. Наместни учитељ у Новом-Селу Мирослав Остојић наименован је за привр. учитеља у истом месту.

Др. Никола Ј. Петровић секретар у министарству просвете у Србији наименован је референтом за основну наставу у истом министарству.

Константин Дражић учитељски кандидат постављен је за привременог учитеља у Првонеку у врањском округу; госпођица Милева Краљевачка свршена приправница постављена је за заступницу учитеља у Божанима у округу пожаревачком.

(*Двадесет шеста свеобшћа немачка учитељска скупиштина*) држаће се ове године после Духова, $14/26$, $15/27$, и $16/28$. Маја, у Дармштадту.

(*Православна Академија у Черновицу.*) Ученици православног богословског факултета на свеучилишту у Черновицу основали су друштво ради неговања црквене књижевности, краснорјечија и пјенија, и ради оживљења, одржања и утврђења православне свести у Буковини, где туђинске верске пропаганде узнемирују савест румунског и русинског побожног народа. Друштво то зову се „Православна Академија“ и стоји под покровитељством преосвештеног митрополита Силвестра.

РАЗНО.

(*Обшћа земаљска изложба у Будапешти*) отворена је са највећом свечаношћу 20. Априла (2. Маја). Његово височанство престолонаследник Рудолф као покровитељ изложбе ове дочекао је и топлим речма поздравивши свог најпресветлијег отца Његово Величанство цара и апостолског краља нашег Франца Јосифа I, који је благоволио у присуству чланова царскога дома, црквених великодостојника, државних велможа и небројнога народа, лично отворити ову изложбу, која јасно сведочанство даје о великом напредку у свима струкама радиности и просвете, што је у отаџбини нашем у најновије време постигнут. Следећег дана провело је Његово Величанство премилостиви краљ пуних шест часова на изложби, том приликом удостоивши својега посматрања и школеску изложбу, а особито изложбу будапештанске учитељске и учитељичке школе, од којих се последња ручним женским радом дивно отликовала. Његово Величанство краљ је том приликом изјавио своје највисше задовољство о напредку школства, о ком се по изложеним радовима школске младежи подпуно осведочити милост имао.

(*Справе за гимнастику*). Најбоље справе за гимнастику до скоро су донашане из иностранства, јер наши фабрици нису се могли мерити с онима ни лепотом израде ни јачином а ни јевтинијом; ал предпрошле године заузео се први од аустроугарских професора гимнастике Prof. R. Kellner zu Bielitz in Schlesien, те сад прави онде под његовим надзором справе ове фабрика једна тако изврсно, да сад нема бољих справа ни у иностранству, а уз то су ове и много јевтиније.

(*У Новом Саду*) изилази на немачком језику школски часопис под насловом „*Neue ungarische Schulzeitung*“, уређује га г. Петар Грасл професор и управитељ тамошње трговачке школе уз сурадњу знатних педагога. Лист овај изилази једанпут на недељу и стоји 1 форинту на четврт године. Предплата се шаље уреднику у Нови-Сад уз поштанску упутницу. Ми овај ваљани часопис немачки препоручујемо србским учитељима, који немачки читају.

НЕКРОЛОГ.

Књаз Александар Карађорђевић, бивши владалац Србије, преселио се у вечност 21. Априла о. г. у 79-ој години живота свог у Темишвару.

Тело покојниково пренешено је свечано у среду 24. Априла у 9 часова ујутро из стана кнежевог у Јосифовом предграђу у саборну цркву градску, где је тога дана пре подне заупокојна св. литургија а после подне опело држано. Затим су смртни остатци покојникови пренешени жељезницом у Беч и сахрањени у породичној гробници на гробљу св. Маркса. Покојни син јуначког Карађорђа оставио је 38 хиљада форинти на васпитање и образовање младих Србаља, сетивши се у завештању свом свију земаља у којима Срби живе.

Књегиница Марија, кћи Н. Височанства црногорскога књаза Николе, преминула је у 16 години живота свог у Петрограду, где се у вишем васпитном заводу такозваном манастиру Смолни васпитавала. Кад је тело покојничино испраћено на жељезничку станицу ради преноса на Цетиње, сам цар руски и царица лично су указали последњу почаст при спроводу млађане књагињице црногорске.

Софија Мештеровића рођена Гајићева верна љуба г. Николе Љ. Мештеровића управитеља српске православне школе у Мостару и учитељица Мостарска преселила се у вечност на Ђурђев дан ове године у наручју својих милих родитеља у 23. години млађаног живота свог. Врла покојница рођена је у Ср. Карловци 1862. Свршила је вишу девојачку школу у Сомбору 1876. с отличним, а учитељску школу у Сомбору 1879. такође са отличним успехом, била је најприлежнија, најточнија, најбистрија и најпримернија међу својим саученицама и за цело време свога овде учења ни једанпут није изостала ни од школе ни од цркве. Учитељски испит положила је у Јунију 1879. у Сомбору сјајно, особито се отликујући у педагогијским наукама, у српском и црквено-славенском језику, у рачуну, хармонијском појању и свирци на гласовиру и у практичном учитељском раду. Служила је више година као отлична учитељица у Шиду и учествовала је похвално у узор предавању на жупанијским учитељским скупштинама у Вуковару. После удаје пресели се са мужем својим у Мостар, где је са највећим пожртвовањем развијала делатност на пољу васпитања и образовања млађаних кћери јуначке Херцеговине. Вечан јој био спомен у школи српској!

Славко Мороквашић, отлични ученик трговачке школе у Златном Прагу, у след повреде при гимнастичком вештању, после кратког боловања од плућне болести преминуо је у Сомбору, у наручју свога родитеља г. Васе Мороквашића трговца у 18-ој години живота свог и сарањен је 28. Априла уз велико саучешће грађанства и младежи Сомборске.

НОВЕ КЊИГЕ.

За приказ добили смо ове књиге:

„Из живота светих угодника Божијих. Свеска I. и свеска II. у Н. Саду, штампарија А. Пајевића 1885.“ Између 11. карактеристичних слика из живота светих угодника, што су у првој свесци ове књиге особито су

занимљиви и поучни животописи св. Јована Кућника, св. Ксенофонта и његове породице, из живота зазиданих младића Ефеских, св. Евстатија, Петра царинара, св. Климента римског и Филарета милостивог. У другој свесци су слике из живота: Василија Великог, преподобног Макарија, св. апостола словенских Кирила и Методија, Едеских исп. ведника, Пимена великог, Стевана новог и Јована Дамаскина. — Језик је у овој књизи леп и чист. Цена је свакој свесци 60 новчића.

„Никола Милетић народни добротвор написао А. Н. М. са сликом. Задар, 1885. печатња Виталијани и Јанковић.“

„Русија на истоку, хисторичка црта од Венијамина Калаја. Превод с мађарског оригинала. У Н. Саду, штампарија А. Пајевића 1885.“ Цена 70 новчића.

„Приповетке Ивана С. Тургењева с руског превео Бранко В. Константиновић. (Садржај: Малинова вода. Убојица. Хамлет.) Издање књижаре браће М. Поповића у Н. Саду. Цена 50 нов.“

„Стрелан, драмски спев у 5 чинова написао Фр. Халм превео Јов. Грчић. У Н. Саду трошком књижаре браће Поповића. (Други наслов: Зборник позоришних дела свеска 17.) Цена 50 нв.“

„Јогуница. Роман у два дела, написао Жорж Оне превео Бранко Мушицки. I. део. У Н. Саду, издање штампарије А. Пајевића.“

„Беседа у спомен Дру Милану Ђорђевићу у свечаној седници књижевног одељења Матице Српске о св. Сави 1885. год. говорио професор Светозар Савковић. У Н. Саду, штампарија Дра Св. Милетића 1885.“

„Смрт црногорско-брдског Митрополита Висариона Љубише, оплакао Д. Миковић. Сиљет, штампарија Рушо и Марић, 1885.“

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Траже се два учитеља за србску вероисповедну школу у Брчком. Један за мушку децу у I. и II. разреду, а други за мушку децу у III. и IV. разреду. Плата је 600 фор. и у име стана и огрева 120 фор. Учители су дужни уз све остале предмете и црквеном појању децу брижљиво учити и у цркви сваке недеље и празника на сваком богослужењу појати. Просители имају молбенице са нуждним документима најдаље до конца Јунија православном србском црквеношколском Одбору у Брчком (Врџка и Возни) поднети.

— Тражи се учитељица на православној србској девојачкој школи у Задру. Плата је 480 фор. Проситељке морају бити српкиње православне и документом доказати да имају право грађанства аустријског (у дислитави) и да су за учитељице у тој половини државе аустријске оспособљене или да су државном школском влашћу од тог испита ослобођене. Молбенице с документима имају се поднети православној србској црквеној общини у Задар (Zagreb и Далмацији) најдаље до 15. Септембера.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

За награду. Стигли су чланци: „Како се може деци омити полазак школе“; „Какав је савестан учитељ“ и „Које су мане домаћег васпитања.“ У идућем броју почеће ови чланци излазити.

Г. Ч. П. у Ј. Не могу Вам послати 1. и 2. број. Бројеве 3. и 4. одправно сам вам а ево сада изволите и број 5. примити. Цена је до краја године 1 ф. 20 новч.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.